

”Siihen on pakko varautua. Se tulee enemmin tai myöhemmin” – yritysten huomioita vastuullisuudesta ja digitaalisuudesta yritysverkostoissa

3.9.2025

Vastuullisuuteen ja kestävyyteen liittyvistä vaatimuksista on puhuttu mediassa ja yrityksissä jo pitkään. Vastuullisuuteen ja raportointiin liittyvät vaateet kohdistuvat erityisesti suurille yrityksille. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteivätkö vastuullisuuteen liittyvät velvollisuudet koskettaisi myös pienempiä toimijoita. Valmistavan teollisuuden yritysverkostojen ja toimitusketjujen myötä vastuullisuusvelvoitteet laajenevat myös pk-yrityksille. Valmistavassa teollisuudessa yrityksillä voi olla pitkiäkin alihankintaverkostoja ja tuotteen valmistamiseen liittyvää yhteistyötä pienempien yritysten kanssa. Tämän vuoksi tietyt raportointivelvoitteet valuvat isoilta toimijoilta myös pienemmille valmistavan teollisuuden yrityksille.

Näkökulmia vastuullisuuteen

DigiNet-hankkeessa on kartoitettu valmistavan teollisuuden yritysten ja yritysverkostojen näkökulmia myös kestävyyteen liittyvistä teemoista. Tämän kirjoitus pohjautuu keskusteluihin 27 valmistavan teollisuuden pk-yrityksen kanssa vuosien 2023–2025 aikana.

Osa yrityksistä on valmistautunut tuleviin raportointivaatimuksiin ennalta ja esimerkiksi aloittanut hiilidioksidipäästöjen laskemisen tuotteistaan ja siirtynyt omassa toimitusketjussa suorien päästöjen laskemisen lisäksi epäsuorien päästöjen laskemiseen.

Vaikka osa yrityksistä on jo aloittanut toimenpiteet vastuullisuutta ajatellen, kehittämistyötä varjostaa epävarmuus. Epävarmuus muodostuu pääasiassa kolmesta eri tekijästä. Ensimmäinen liittyy lainsäädännön kautta tuleviin vaatimuksiin. Ei olla varmoja siitä, mitä oikeastaan pitäisi raportoida ja mitkä velvollisuudet ylipäätään koskettavat omaa yritystä. Toinen epävarmuus liittyy asiakasyrityksiin sekä niiden tarpeisiin ja toiveisiin. Ei olla varmoja siitä, mitä ja missä muodossa eri asiakkaat haluavat. Tietynlaisia epävarmuuksia liittyy myös saatavilla olevaan vastuullisuustietoon. Voidaanko luottaa alihankkijan ilmoittamiin tietoihin ja niiden paikkansapitävyyteen raportoinnissa?

Epävarmuuden lisäksi yritykset kohtaavat muitakin haasteita vastuullisuuteen liittyen. Näitä ovat esimerkiksi asenteisiin liittyvät tekijät. Osa toimijoista kokee vastuullisuustoimenpiteistä raportoinnin turhana, koska asioitahan tehdään oikein jo nyt. Raportointi nähdään ylimääräisenä työnä ja joskus viherpesuna, mikä synnyttää negatiivisia tunteita aihetta kohtaan. Myös yrityksen resurssien rajallisuus vaikeuttaa vastuullisuusraportoinnin toteuttamista.

Vastuullisuuteen liittyviä toimia ja raportointivalmiuksia puolestaan edistää näkemys siitä, että ne kuuluvat nykypäivän liiketoimintaan. Vastuullisuutta pidetään myös kilpailuetuna, mikä ajaa yrityksiä toteuttamaan vastuullisuusraportointiin liittyviä asioita jo ennalta. Nähdään, että on parempi toimia etukäteen kuin jäädä rannalle roikkumaan liian hitaan reagoinnin myötä. Vastuullinen liiketoiminta raportointia laajemmassa mittakaavassa nähdään myös mahdollisuutena menestyä kilpailussa ja kansainvälisillä markkinoilla.

Miten digitalisoituminen ja vastuullisuus liittyvät yhteen valmistavan teollisuuden verkostoissa?

Tällä hetkellä yritykset käyttävät erilaisia digitaalisia alustoja vastuullisuustyön tukena asiakkaan pyynnöstä. Tällöin digitaalista alustaa käytetään pisteyttämään toteutetut vastuullisuustoimet yrityksen oman raportoinnin perusteella ja tiedot toimitetaan asiakkaalle todentamaan käytäntöjä. Haaste syntyy erityisesti pk-yrityksille silloin, jos eri asiakkaat käyttävät erilaisia digitaalisia alustoja vastuullisuusdatan keräämiseen. Digitalisoitumisen hyödyllisyyttä nakertavat myös järjestelmät itsessään, elleivät ne keskustele keskenään.

Tulevaisuudelta odotetaan silti enemmän. Yritysten vastausten perusteella digitalisoituminen ja vastuullisuus kytkeytyvät erityisesti yhteen tulevaisuuden mahdollisuuksien myötä. Yrityksissä toivotaan, että digitaalisten ohjelmien ja erilaisten ratkaisujen avulla vastuullisuustiedon kerääminen ja kokoaminen olisi helpompaa ja kynnys raportointiin olisi alhainen.

Jotta digitalisoitumista pystytään hyödyntämään verkostojen vastuullisemmassa toiminnassa, toivotaan selkeitä toimintatapoja yritysten välillä vastuullisuuteen liittyvän tiedon keräämisestä. Aihetta hankaloittaa epävarmuus sekä asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden vaihtelevat toimintatavat. Parhaassa tapauksessa digitalisoituminen vähentää ylimääräistä datan käsittelyä ja automatisoi tiedon räätälöitävyyttä eri tarpeisiin. Pahimmassa tapauksessa asiakasyritysten vaihtelevat käytännöt raportointitavoista luovat lisätyötä ja manuaalista suorittamista valmistavan teollisuuden pk-yrityksille.

Vastuullisuus digiajassa -seminaari

Digitalisoituvat yritysverkostot DigiNet -hanke on Euroopan unionin osarahoittama ja sitä toteuttavat yhdessä Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja Vaasan yliopisto. Hanke järjestää maksuttoman **Vastuullisuus digiajassa** -seminaarin ja keskustelutilaisuuden **ma 29.9. klo 12.30–14.30** (Seinäjoki, Frami B, 1. auditorio). Seminaarissa **Henkka Hyppönen** pureutuu tekoälyn ja digitalisaation vastuullisuuskysymyksiin sekä tulevaisuuden mahdollisuuksiin. Alustuksen jälkeen teeman parissa jatketaan yhteisessä ajatuspajassa.

>Ilmoittautuminen Etelä-Pohjanmaan liiton sivuilta

Tuire Hautala-Kankaanpää
tutkijatohtori
Vaasan yliopisto

Anni Rajala
nuorempi apulaisprofessori, projektipäällikkö
Vaasan yliopisto

Sanna Joensuu-Salo
dosentti, tutkijayliopettaja
SEAMK

Emmi Tuurinkoski
MBA, projektipäällikkö
SEAMK